

Operacje kognitywne Federacji Rosyjskiej

Anatomia rosyjskiej wojny o umysły: podłoże doktrynalne, mechanizmy wpływu,
przykłady operacyjne i metody budowania odporności społecznej.

Prelegent: Referat
Akademicki

Status: Publiczny (Academic
Briefing)

Umysł jako nowe pole bitwy

Ewolucja konfliktów zbrojnych doprowadziła do ukształtowania się nowej domeny operacyjnej: domeny kognitywnej. Tradycyjna wojna kinetyczna i cybernetyczna są obecnie wspierane – a często zastępowane – przez bezpośredni atak na ludzką percepcję. Celem nie jest fizyczne zniszczenie infrastruktury, lecz **zhakowanie systemu operacyjnego człowieka** (ludzkiego mózgu) w celu zmiany sposobu przetwarzania informacji i podejmowania decyzji.

Notatka dla prelegenta: Rozpocznij od nakreślenia różnicy pomiędzy tradycyjnym starciem a wojną o percepcję. Podkreśl, że w XXI w. najtańszą i najbardziej skuteczną bronią masowego rażenia jest skoordynowana manipulacja poznawcza na poziomie społecznym.

Czym są operacje kognitywne?

Wojna Informacyjna (InfoWar)

Koncentruje się na kontroli nad przepływem danych, infrastrukturą telekomunikacyjną oraz technicznymi kanałami dystrybucji treści. Główne narzędzie: cenzura, hakowanie, zagłuszanie, prosta propaganda.

Domena: Fizyczna i cybernetyczna.

Wojna Kognitywna (Cognitive Warfare)

Przekracza sferę techniczną. Skupia się na psychologicznych efektach manipulacji. Celuje w indywidualne i zbiorowe mechanizmy poznawcze, emocje, tożsamość i neurobiologię człowieka.

Domena: Ludzki umysł (procesy decyzyjne).

Notatka dla prelegenta: Wyjaśnij studentom, że InfoWar dostarcza bodźców (danych), natomiast Cognitive War kształtuje interpretację tych bodźców. To przejście od "co myślimy" do "jak przetwarzamy rzeczywistość".

⚙️ Geneza: Kontrola refleksyjna

1967
SFORMUŁOWANIE TEORII

Rosyjska szkoła walki informacyjno-psychologicznej opiera się na sowieckim koncepcie **kontroli refleksyjnej (Reflexive Control)**, sformułowanym przez Władimira Lefebvre'a. Jest to proces celowego przekazywania przeciwnikowi takich informacji, które skłonią go do podjęcia dobrowolnej decyzji, zaplanowanej i pożądanej przez inicjatora operacji.

UPROSZCZONA FUNKCJA KOGNITYWNA REAKCJI:

$$R_p = f(I_a, P_s, C_d)$$

Notatka dla
prelegenta:

Wskonzentruj się na formule. R_p to wynikowa reakcja ofiary, wywołana podaniem kontrolowanych informacji (I_a) przy uwzględnieniu jej profilu psychologicznego (P_s) i sformułowanego szablonu decyzji (C_d).

Doktryna Gierasimowa i chaos kontrolowany

Zacieranie granicy między stanem wojny a pokoju

Współczesne konflikty nie są deklarowane oficjalnie. Kampania zaczyna się skrycie na lata przed pierwszym wystrzałem kinetycznym (Faza 1. i 2. według Gierasimowa).

Prymat metod niemieszkaniowych (asymetrycznych)

Współczynnik stosowania metod niemilitarnych do militarnych wynosi 4:1. Presja informacyjna, psychologiczna i kognitywna dominuje nad tradycyjną siłą ognia.

Zarządzanie chaosem (Teoria Chaosu)

Wprowadzanie społeczeństwa przeciwnika w stan dezorientacji poznawczej. Gdy nikt nie jest pewien faktów ani motywacji, agresor przejmuje kontrolę nad percepcją mas.

Notatka dla prelegenta: Wskonzentruj się na słynnym artykule Gierasimowa z 2013 r. "Wartość nauki tkwi w przewidywaniu". Pokaż studentom, jak Rosja teoretyzuje konflikt hybrydowy i dlaczego "słowa strzelają".

Cele strategiczne Federacji Rosyjskiej

Spolaryzowanie mas

Pogłębianie naturalnych pęknięć w społeczeństwie (politycznych, wyznaniowych, etnicznych) w celu paraliżu debaty publicznej.

Złamanie woli oporu

Narzucenie przekonania o bezcelowości obrony, słabości własnych sojuszy (NATO/UE) oraz nieuchronności porażki.

Erozja zaufania

Systematyczne podważanie wiarygodności instytucji demokratycznych, wolnych mediów, nauki i organów państwowych.

Notatka dla prelegenta: Podkreśl, że cele kognitywne Rosji są defensywnie ukryte (nie wyglądają jak militarny atak), co pozwala realizować je bez wyzwiania progu obrony zbiorowej NATO (Art. 5).

Katalog rosyjskich narzędzi kognitywnych

Narzędzie	Główny Mechanizm Działania	Cel kognitywny
Dezinformacja celowa	Zalew sprzecznymi narracjami ("Zarządzanie powodzią informacyjną")	Wywołanie apatii, utrata wiary w istnienie prawdy obiektywnej
Przemoc pamięciowa	Rewizjonizm historyczny, fałszowanie ról w II wojnie światowej	Niszczenie tożsamości narodowej i spójności wewnętrznej
AstroTurfing	Sztuczne tworzenie "oddolnego" poparcia przy użyciu botów/trolli	Spaczenie percepcji konsensusu społecznego
Operacje Cyber-Cognitive	Skoordynowane wycieki e-maili i ich selektywna preparacja	Kompromitacja elit decyzyjnych i wywołanie chaosu

Notatka dla prelegenta: Zaprezentuj studentom tę tabelę jako taksonomię rosyjskich metod. Pokaż, jak narzędzia techniczne (jak Astroturfing) bezpośrednio realizują cele psychologiczne.

Aparat wykonawczy wojny kognitywnej Kremla

Służby Specjalne (GRUs, FSB, SVR)

Odpowiedzialne za zaawansowane operacje wpływu, hakowanie i przecieki (tzw. cyber-enabled IPOS), koordynację jednostek 54777 (8. Centrum GRU).

"Przemysł dezinformacyjny"

Konsorcja prywatno-państwowe, farmy trolli (IRA - Internet Research Agency), spółki fasadowe tworzące oprogramowanie botów i profilujące elektorat.

Notatka dla prelegenta: Wskaż na ścisłą synergii między wojskiem (GRU), służbami bezpieczeństwa (FSB) i cywilnymi fabrykami kłamstwa. Rosyjski model opiera się na integracji struktur państwowych z pozornie prywatnymi podmiotami.

Ukraina: Kognitywne przygotowanie pola walki

Przed inwazją w 2022 roku Rosja uruchomiła bezprecedensową operację dezinformacyjną ukierunkowaną na całkowitą delegitymizację państwowości ukraińskiej.

Wykorzystano spreparowane mity o "denazyfikacji", tajnych "amerykańskich laboratoriach biologicznych" oraz "ludobójstwie w Donbasie" w celu usprawiedliwienia agresji.

Notatka: Wyjaśnij mechanizm kognitywnego paraliżu. Rosjanie próbowali przekonać świat i ukraińskich żołnierzy, że ich rząd uciekł, a opór nie ma moralnego ani militarnego sensu.

Specyfika operacji kognitywnych w Polsce

Kluczowe wektory narracyjne

Rosyjskie kampanie celowo eksploatują kwestie polsko-ukraińskie, podsycając niepokoje społeczne wokół uchodźców, obciążeń budżetowych i trudnych wątków historycznych (np. Wołyń). Kolejnym wektorem jest straszenie "bezpośrednim wciągnięciem Polski w III wojnę światową" przez rzekomo agresywne działania władz i NATO.

Operacja "Głosy z Sieci" i "NGL"

Analizy NASK i polskich służb wykazują masowe użycie botów imitujących zaniepokojonych polskich obywateli, promujących pacyfizm oparty na kapitulacji ("To nie nasza wojna"). Celem nadrzędnym jest wywołanie niechęci do uchodźców i osłabienie hubu logistycznego w Rzeszowie.

Notatka dla prelegenta: Wskaż na niezwykłą podatność emocjonalną wątków historycznych. Rosja nie tworzy nowych podziałów w Polsce – ona precyzyjnie lokalizuje istniejące i wbija w nie "kliny kognitywne".

🚩 Operacje kognitywne wymierzone w NATO

Dezintegracja Sojuszu: Podważenie wiarygodności Artykułu 5. Traktatu Waszyngtońskiego poprzez sianie wątpliwości, czy kraje Europy Zachodniej (np. Francja, Niemcy) byłyby gotowe "umierać za Suwałki lub Tallin".

Kreowanie wizerunku agresora: Stałe powtarzanie fałszywych tez o tym, że NATO "otoczyło Rosję", złamało historyczne obietnice nierozszerzania się na Wschód i sprowokowało wojnę obronną Kremla.

Notatka dla prelegenta: Przedstaw studentom NATO-wską koncepcję wojny kognitywnej. Przeciwdziałaniem jest m.in. demonstracja jedności polityczno-militarnej w sferze informacyjnej (np. ćwiczenia Steadfast Defender).

Unia Europejska jako cel polaryzacji kognitywnej

74%

ZAGROŻENIE DLA DEMOKRACJI

Wykorzystanie kryzysów i polaryzacja instytucjonalna

Wg danych Eurobarometru, aż 74% obywateli UE uważa zagraniczną dezinformację za realne zagrożenie dla demokracji w ich krajach.

Wektory rosyjskich operacji w UE:

- Instrumentalizacja kryzysów energetycznych i straszenie zimą bez gazu.
- Szerzenie lęków związanych z unijnym "Zielonym Ładem" wśród rolników.
- Popieranie i ukryte finansowanie skrajnych sił politycznych dążących do rozpadu wspólnoty.

Notatka dla prelegenta: Unia Europejska powołała grupę zadaniową East StratCom Task Force do walki z tą dezinformacją. Skup się na pokazaniu wielowątkowości kampanii – od energetyki po rolnictwo.

Rola Sztucznej Inteligencji i Generatywnej AI

Sztuczna Inteligencja dokonała rewolucji w kosztach i skali operacji kognitywnych. Rosyjski aparat propagandowy przeszedł od ręcznego pisanie postów do **zautomatyzowanego sabotażu poznawczego**.

Zastosowania AI przez Kreml:

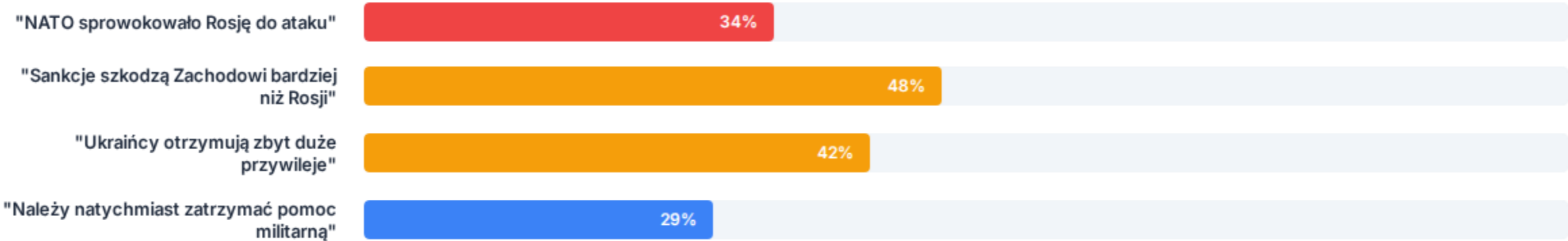
- **Spersonalizowany Microtargeting:** Tworzenie treści idealnie trafiających w lęki konkretnych grup wiekowych lub zawodowych.
- **Sztuczne Persony:** Tworzenie sieci botów nowej generacji opartych na LLM, piszących bez błędów językowych.
- **Deepfakes:** Klonowanie głosu i wizerunku zachodnich liderów.

 Abstrakcyjny cyfrowy mózg reprezentujący sieć neuronową sztucznej inteligencji

Notatka dla prelegenta: Wspomnij o wykrytych w latach 2024-2025 farmach botów na platformie X, które wykorzystywały ChatGPT do automatycznego generowania komentarzy antagonizujących Polaków i Ukraińców.

Skuteczność rosyjskich narracji w Europie Środkowej

Odsetek respondentów zgadzających się z kluczowymi tezami rosyjskiej propagandy (badanie średnich próby w krajach V4, lata 2024-2025):

Notatka dla prelegenta: Wykres ilustruje, jak głęboko niektóre narracje penetrują przestrzeń społeczną. Najwyższy stopień akceptacji dotyczy kwestii ekonomicznych ("sankcje szkodzą nam"), co jest klasycznym wektorem uderzania w portfele obywateli.

Psychologiczne mechanizmy podatności

Błąd potwierdzenia

Ludzie podświadomie poszukują i chętniej wierzą w informacje, które potwierdzają ich dotychczasowe uprzedzenia polityczne lub lęki.

Efekt czystej ekspozycji

Kłamstwo wielokrotnie powtarzane w różnych źródłach (metoda "firehose of falsehood") zaczyna być odbierane jako prawda tylko dlatego, że brzmi znajomo.

Polaryzacja afektywna

Wykorzystywanie silnych emocji (gniewu, strachu) do wyłączenia logicznego, analitycznego myślenia (tzw. "porwanie emocjonalne ciała migdałowatego").

Notatka dla prelegenta: Kluczowym wnioskiem z tego slajdu jest to, że wojna kognitywna nie polega na oszukiwaniu ludzi głupich – ona precyzyjnie wykorzystuje uniwersalne błędy poznawcze ewolucyjnie wbudowane w ludzki aparat psychiczny.

Ewolucja zachodnich strategii obronnych

Notatka dla prelegenta: Pokaż, jak długą drogę przeszły państwa zachodnie od ignorowania problemu przed 2014 r. do ustrukturyzowanej obrony prawnej i technologicznej obecnie.

■ Źródło: EEAS, "1st Report on Foreign Information Manipulation and Interference Threats" (2023).

Budowanie odporności kognitywnej

Prebunking (Inokulacja Poznawcza)

Ostrzeganie społeczeństwa przed technikami manipulacji, zanim zostaną one użyte przez przeciwnika. Działa jak szczepionka psychologiczna zwiększająca odporność na fałsz.

Szybki Fact-checking i jawność informacji

Weryfikacja informacji w czasie zbliżonym do rzeczywistego przez niezależne organizacje, wspierana przez instytucje państwowe dostarczające rzetelne dane odtajnionego wywiadu.

Regulacje prawne platform cyfrowych (Digital Services Act – DSA)

Wymuszenie na korporacjach technologicznych (Meta, X, TikTok) szybkiego usuwania farm botów, przejrzystości algorytmów rekomendacyjnych oraz walki z głębokimi fejkami.

Notatka dla prelegenta: Prebunking jest obecnie uważany za najefektowniejszą metodę. Trudno zmienić zdanie kogoś, kto już uwierzył w kłamstwo (debunking) – o wiele łatwiej ostrzec go o mechanizmie manipulacji zawczasu.

Kluczowe instytucje przeciwdziałania dezinformacji

Instytucja / Ośrodek	Zakres Kompetencji i Rola	Przykładowa Aktywność
NASK (Dział Przeciwdziałania Dezinformacji)	Monitorowanie polskiej infosfery, wykrywanie kampanii botów i fałszywych narracji	Publikacja alertów kognitywnych i raportów o cyberzagrożeniach
NATO StratCom COE (Ryga)	Ośrodek doskonałości badający operacje komunikacji strategicznej i wojen kognitywnych	Analiza algorytmów social media, szkolenia personelu dowódczego NATO
OSW (Ośrodek Studiów Wschodnich)	Głębokie analizy geopolityczne rosyjskiej myśli strategicznej i wojskowej	Kluczowe monografie dotyczące anatomii rosyjskiej wojny informacyjnej
PISM (Polski Instytut Spraw Międzynarodowych)	Analiza dyplomatyczna i bezpieczeństwa, opracowywanie rekomendacji dla rządów	Analizy taktyk dezinformacyjnych FR w kontekście inwazji na Ukrainę

Notatka dla prelegenta: Wskaż studentom te instytucje jako kluczowe bazy wiedzy. Każda z nich publikuje bezpłatne, wysoko cenione raporty, które stanowią znakomite źródło do prac licencjackich i magisterskich.

Podsumowanie i strategiczny wniosek

"Dla Rosji wojna informacyjna i kognitywna nie stanowią jedynie wsparcia dla tradycyjnych działań zbrojnych. Są one autonomicznym i permanentnym instrumentem polityki zagranicznej, mającym na celu podporządkowanie sobie woli przeciwnika bez konieczności bezpośredniego starcia militarnego."
– Opracowanie na podstawie analiz Jolanty Darczewskiej (OSW)

Notatka dla prelegenta: Podsumuj wykład, kładąc nacisk na to, że pokój nie oznacza braku wojny. Wojna kognitywna trwa nieprzerwanie, 24/7, a jej celem jest każdy z nas posiadający smartfona.

Pytania i Odpowiedzi | Bibliografia (APA 7)

Dziękuję za uwagę!

Zachęcam do zadawania pytań i dyskusji naukowej.

 kontakt@uczelnia.edu.pl

 www.bezpieczenstwo.edu.pl

WYBRANA LITERATURA NAUKOWA:

Claverie, B., & du Cluzel, F. (2021). *Cognitive Warfare: The Future of Cognitive Domain*. Bordeaux: NATO ACT.

Darczewska, J. (2014). *Anatomia rosyjskiej wojny informacyjnej. Studium przypadku aneksji Krymu*. Punkt Widzenia OSW, (42). Ośrodek Studiów Wschodnich.

Gerasimov, V. (2013). Ciennost' nauki v predvidenii [Wartość nauki tkwi w przewidywaniu]. *Voenno-Promyshlenny Kurier*, 8(476).

Kahneman, D. (2011). *Thinking, Fast and Slow*. Farrar, Straus and Giroux (wyd. polskie: Media Rodzina).

Lefebvre, V. A. (1967). Conflicting Pseudosequential Multistep Games. *Soviet Cybernetics Technology*, 1(10), 12-24.

Wojnowski, M. (2015). Zarządzanie refleksyjne jako paradygmat rosyjskich operacji informacyjno-psychologicznych w XXI wieku. *Przegląd Bezpieczeństwa Wewnętrznego*, 7(12), 11-36.

Image Sources

 Thumbnail
for
inss.ndu.edu

<https://media.defense.gov/2026/Apr/15/2003913502/1920/1080/0/260408-O-HI629-1299.JPG>

Source: inss.ndu.edu

<https://cdn.britannica.com/42/259642-050-20C98236/Trump-tweet-satellite-image-Safir-launch-explosion-Iran-2019.jpg>

Source: www.britannica.com

<https://mwi.westpoint.edu/wp-content/uploads/2025/09/Destroyed-tank-Ukraine-war.jpg?w=1200&h=640&crop=1>

Source: mwi.westpoint.edu

<https://media.istockphoto.com/id/2224544136/photo/nato-flag.jpg?s=612x612&w=0&k=20&c=V3XLN5zj1Pj6I-IS7U8cEgL1VEm0ct2Yig-AhKS2Kwc=>

Source: www.istockphoto.com

https://images.stockcake.com/public/8/0/6/8069ea17-19f2-4715-820d-3033b9c179e3_large/ai-brain-network-stockcake.jpg

Source: stockcake.com